

Урок 55. НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЕКТ «ЧОМУ ЛІСИ НАЗИВАЮТЬ “ЛЕГЕНЯМИ ПЛАНЕТИ”?»

Дата _____

Клас _____

Мета: вчити учнів знаходити і систематизувати інформацію про значення лісів для Землі, аналізувати, робити висновки на основі власних спостережень за довкіллям; з'ясувати значення лісу; розвивати спостережливість, допитливість; виховувати бережливе ставлення до рослин.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

1. Робота в групах

— Пройдіть лабіринт. Прочитайте шифрограму.

м	м	о	к	у	п	о	ш	к	е	т
и	є	с	а	є	о	м	е	а	н	и
з	а	я	р	к	д	о	м	н	а	Р
а	х	н	б	и	ю	ж	ь	ц	л	і
д	и	а	м	с	н	і	т	і	п	а

— Отже, з якої планети ця шифрограма, хто потребує допомоги? (*Жителі планети Ріа*)

— А ви знаєте про цю планету?

— Я пропоную послухати аудіозапис про планету Ріа.

Планета Ріа — молода планета Галактики. На її території переважають піщані ґрунти. Клімат теплий, вологий. Достатня кількість сонячного світла і тепла. Багато прісноводних озер і річок. Населення багаточисельне. Планета потерпає від нестачі кисню, потребує допомоги.

2. Вправа «Мікрофон»

— Ви почули довідку про кліматичні умови планети Ріа. Як можна допомогти інопланетянам? (*Надіслати балони з киснем; посадити багато дерев, квітів та інших рослин.*)

— Чия пропозиція здається вам кориснішою? Чому? (*Учитель підводить учнів до думки, що ліси — це «легені» планети. Тому озеленення планети — найраціональніша ідея.*)

III. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ І МЕТИ УРОКУ

— Сьогодні на уроці ви дізнаєтеся, чому ліси називають «легенями планети».

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Робота в групах

Гра «Доповни речення»

— Якщо з космосу подивитися на нашу планету, можна побачити два основні кольори, які ніби поділили земну кулю на два величезні простори — океан води та океан рослинності.

Дивний світ природи... Він зустрічає нас морем звуків, запахів, загадок і таємниць. Примушує прислухатися, придивитися, замислитися.

Згадайте, що ви знаєте про ліс, доповніть і продовжіть речення.

Ліси бувають трьох видів: ..., ... і ... Ліси, в яких ростуть виключно дерева дуб, бук, каштан, ясен, береза, вільха, тополя, клен, липа, називають

... Північну частину України, де переважно й розташована зона лісів, ще називають ... У хвойних лісах поширені такі породи дерев, як ..., ..., ..., ... (сосна, ялина, ялиця, модрина, ялівець, тис).

2. Робота в парах

— Складіть схему з умовами, потрібними для розвитку і життя рослини. (Умовами життя рослин є наявність ґрунту, вологи, світла і тепла.)

— Пригадайте, чи всі ці компоненти є на планеті Ріа? (Так, вони всі існують.)

— Тоді ми зможемо з вами вирощувати різні рослини на ній? (Так)

— З якою метою ми пропонуємо саджати ліси на планеті Ріа? (Щоб у них було чисте повітря, збагачене киснем.)

— Хто з вас може пояснити інопланетянам, як відбувається процес утворення кисню? Хто з вас розповість, як, коли й чим дихають рослини? (Органами дихання рослини є листочки, через які вони поглинають вуглекислий газ і кисень, а виділяють у повітря кисень, необхідний живим істотам. Чим більше рослин, тим чистішим буде повітря.)

3. Розповідь учителя

— Ліс. Як багато увібрали в себе ці три літери! Ліс — це «кисневий цех», «легені планети», «зелене золото».

Одне дерево середньої величини за 25 годин дає стільки кисню, скільки необхідно для дихання трьох людей.

Без кисню немає життя. Без їжі людина може обходитися декілька тижнів, без води — декілька днів, а без повітря гине через декілька хвилин. Весь запас кисню на Землі давно б вичерпався, якби його запаси не поповнювалися завдяки зеленому листю.

Рослини дають кисень, а значить, і життя. Ліси — справжня фабрика кисню. Тому так легко і глибоко дихається в лісі, де мільярди крихітних зелених «фабрик» насичують повітря киснем.

Лісові рослини виділяють величезну кількість кисню і поглинають дуже багато вуглекислого газу. Один гектар лісу за годину поглинає стільки вуглекислого газу, скільки його утворюється при диханні двоохсот чоловік!

Листя багатьох дерев виділяє в повітря особливі речовини — фітонциди. Від них гинуть хвороботворні бактерії.

Ліси значною мірою сприяють очищенню повітря від пилу і кіптяви і перешкоджають подальшому їх поширенню. Дереву здатні притягувати з повітря найдрібніші тверді частки. Гектар ялинового лісу притягає 30 тонн пилу в рік, сосновий бір — 37 тонн. Ліси виконують санітарно-гігієнічну роль, виділяючи фітонциди, що мають антимікробну стерилізуючу дію на довкілля.

4. Робота за підручником (с. 138)

Учні працюють за завданнями підручника.

5. Фізкультхвилинка

VI. УЗАГАЛЬНЕННЯ Й СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ОТРИМАНИХ ЗНАТЬ

1. Чи знаєте ви?

Гектар лісу виділяє 3–4 тонни кисню і поглинає 4–5 тонн вуглекислого газу, здатний відфільтрувати 50–70 тонн пилу.

Ліс — легені планети, а також цінний ресурс, що приносить гроші. Саме тому кожного дня у світі зникає до 20 гектарів лісу.

2. Робота в парах

— Доповніть і продовжіть речення.

Ліси називають ... планети. Бо саме вони очищають повітря від ... газу і виділяють ...

3. Робота над загадками

- Зимою чорний, весною і літом зелений, а осінню — жовтий. (*Ліс*)
- Хто на зиму роздягається, а на літо одягається? (*Листяні дерева*)
- Зимою спить, а літом шумить. (*Дерево*)
- Ніхто її не лякає, а вона завжди тремтить. (*Осика*)
- Зимою — як літом, літом — як зимою. (*Ялина і сосна*)
 - На дереві гойдається,
Жупан колючий має,
На літо одягається,
А восени скидає. (*Каштан*)
 - Стрімко вибігли на гору
Дві подружки білокорі.
Дощик їм полоще кіски.
Звуть цих подружок... (*берізки*).
 - Серед літа — метелиця:
Пух летить і стелиться. (*Тополя*)
 - Навесні росте, влітку цвіте,
Восени осипається,
Взимку відсипається;
Лікує від грипу,
Кашлю і хрипу. (*Луна*)
 - Влітку і взимку вбрання одне,
Та кличуть дітки завжди мене,
Щоб я на свято до них прийшла,
Цяцьок багато їм принесла. (*Ялинка*)
 - І літом, і зимою
Одне вбрання у нас,
А можна нас побачить,
Як рік почавсь у вас. (*Ялина і сосна*)

4. Літературна хвилинка

1) Читання вірша В. Бровченка «Два хлопчики».

Два хлопчики в зелену пору року
До лісу вийшли — вікових дібров.
Один із них прискалив миттю око
Й прикинув діловито: «Скільки дров!»,
А навкруги і щебетало, й квітло,
Як сто віків тому, так і тепер...
Не стримавсь другий хлопчик: «Скільки світла!»,
Промовив і, схвилюваний, завмер.
Два хлопчики... І ліс так пильно в вічі
Дививсь сусідам димокурних труб.
Він ще не знав, хто буде тут лісничим:
Чи садівник життя, чи дроворуб...

2) Читання оповідання В. Сухомлинського «Сергій і Матвій».

СЕРГІЙ І МАТВІЙ

До квітучого луку прийшли два юнаки: Сергій і Матвій.
— Яка краса! — шепотів Сергій. — Дивись, на зеленому килимі немов ви-
ткав хто рожеві, червоні, білі, блакитні квіти.
— Справді — дорідна трава, — сказав Матвій, — сюди корову пустити — до
вечора буде двоє відер молока.
— А бджоли бринять, немов арфа, — шепотів Сергій, захоплений чарівною
музикою.

— А вулики б сюди вивезти... Меду, меду скільки б бджоли наносили,— схвилювано говорив Матвій.

— І є ж такі люди, що не бачать цієї краси,— шепотів Сергій.

— А такі люди є. І з роками таке нерозуміння краси може обернутися великим лихом для природи. Сподіваюся, що уроки природознавства сприятимуть тому, аби серед вас зустрічалося якомога менше таких ось «Матвіїв».

5. Екологічна бесіда

— Це — легені планети. Під натиском людини ліси відступають на всіх континентах, практично у всіх країнах. Вони вирубуються швидше, ніж виростають. Але саме ліс активно очищає атмосферу Землі від забруднення. Зелені рослини вбирають вуглекислий газ, використовуючи його в якості будівельного матеріалу для своїх клітин. Кожен кубометр деревини — це майже півтонни забраної з повітря вуглекислоти. Нині безвідказні «легені» міст у багатьох регіонах планети вимагають не просто турботи, але волають про допомогу і порятунок. Слід зазначити, що останнім часом ліс через перенавантаження відпочиваючими, їх дикунське ставлення до природи, винищення рідкісних лікарських рослин, ягід, грибів, вирубування дерев, спричинені людьми пожежі втрачає свої оздоровчі властивості. Він не витримує напливів людей у густонаселених регіонах, страждає і гине від промислових забруднень, а також унаслідок діяльності нафтовиків, будівельників, гірників. Підраховано, що за сучасних темпів лісозаготівель, навіть у багатих лісом країнах його вистачить на 50–60 років (на відновлення потрібно 100–200 років).

— Діти, ми й дійшли до завершального питання нашого уроку — «Охорона і збереження лісів». На мою думку, це — найголовніше питання. Бо природа — найбільше багатство будь-якої країни. А як ви вважаєте, чому? (Бо вона дає нам свої дари, без яких ми не можемо жити.)

— А якої ж плати просить матінка-природа від нас за це? (Ніякої, лише, щоб були до неї добрими, берегли й охороняли її.)

— А чи завжди ми як розумні істоти, як патріоти, громадяни своєї країни, жителі найкрасивішої планети бережемо й шануємо природу, виконуємо свої обов'язки? (Ні, не завжди.)

— Тож я пропоную застерегти наших друзів з планети Ріа, щоб вони не повторили наших помилок. Адже ми, земляни, не змогли зберегти все, що подарувала нам природа. З кожним роком на Землі залишається все менше недоторканих куточків природи.

VI. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ. РЕФЛЕКСІЯ

— Чи зможете ви будь-кому довести, що ліси — справжні легені нашої планети, що допомагають дихати всьому живому?

— А ось чи буде щасливим та екологічно чистим майбутнє нашої планети, залежить у більшій мірі від вас. Поміркуйте над цим, щоб не довелося й нам надсилати шифрограми із проханням про допомогу.

Під ліричну мелодію учень декламує вірш.

Ми садили ліс у полі
І дубочки, і тополі,
І осики, і ліщину,
І червону горобину.

Виростай, наш ліс могутий,
Підіймайсь під самі тучі,

Щоб хмарки тебе гойдали,
Дощ на землю проливали.

Щоб хмарки тебе гойдали,
Дощ на землю проливали.
І на житечко зелене,
І на тебе, і на мене.

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Підручник (с. 138).